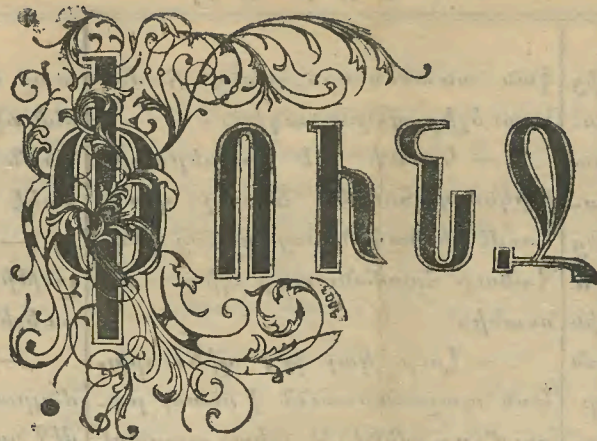

Փոստը ՇԱՄԱԹ օրերը կը հրատարակուի :
Տարեկան բաժանորդագրենք է երկու և կես արծար Մեծիս կանխիկ վճարելի , քե՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և քե՛ գաւառաց համար :

Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի :

Հատը 40 փարալ է , և կը գտնուի մասնաւորապէս Պահճէ-Գարու ջրավանս և գրովաճառ Պողոս և Յակոբ աղայից խանութները :

Ծանուցման տողը 3 դուրսոյ է մէկ անգամի համար : Աւելի աման կըլլայ աւելի անգամներու համար :
Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տէրութեան-Տէր Զ. Ս. Ալաճաճեան Կ. Պոլիս Պալլե-բազար Նափիէ խան վերի յարկ քիւ 16 :

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Arménien Pounte
— 16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16 —
CONSTANTINOPLE

ԹԻՒՆ 2243

Շ Ա Ւ Յ Ո

1890 ՅՈՒՆԻՍ 28

ԽՈՒՄԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ՓՈՒՆՉԻ

Նախնական Ուսումնա՝ 2րդ : - Բաւա-

կան ժամանակէ հետէ թէ՛ մայրաքաղաքիս և թէ՛ գաւառաց աղայիս աղքատիկ կարգի ընտանեաց մէջ դառն դանդաղեան կան թէ՛ վարժարանաց հոգաբարձութիւնը կամ թաղական խորհուրդը վարժարանական տուրք պահանջելով կը ներքին դիրենք , և իւրեանց որդւոց վարժարանէ զրկուելուն պատճառ կը լինին : Այս գանգառներն ուշադրութեան և կարեւորութեան արժանի են : Աղքատիկ կարգի ընտանեաց որդիք նախնական կարևորագոյն ուսմանը - լեզու , կրօն , պատմութիւն , և այլն - ձրի ստանալու իրաւունք ունին . վասն զի եկեղեցական կալուածաց եկամտից և այլ հասութիւց մեծագոյն մասն աղքատի վարժարանաց ի նախնեաց անտի յատկացեալ է աղքատի մանկաւոյն կրթութեան և դաստիարակութեան համար , և վարժարանաց հոգաբարձութիւնը կամ թաղական խորհուրդը մինչև իսկ պարտաւոր են իւրեանց դասակները դպրոց չլրկող ծրարդներէն բռնի առնուլ տղայքն և վարժարան տանիլ , և չէ թէ աղքատիկ տղայքն արտաքսել վարժարանէ՝ սահմանաւ տուրքը չլրծարուելուն համար :

Եթէ առարկուի թէ թաղական անուկներն կամ եկեղեցական հասոյթ բաւական չեն լինիր վարժարանաց ծախսոց համար , և հարկ անհրաժեշտ է՝ վարժարանական արտաքսել պակաս , առ այդ պարտաւորեալ չեն չքաւորաց որդիք . բարեկեցիկ ընտանեաց կը մնայ վճարել իւրեանց որդւոց կրթութեան և ուսման համար : Եւ եթէ դժուարին կը լինի այս՝ այդպիսի դժուարութեանց մէջ դանդաղ թաղային կամ գաւառներն պարտին իւրեանց վարժարաններն պարզ նախակրթարանի վերածել , և աղքատիկ մանկը տին չլրկել կարևոր ուսումներէ : Թաղական կամ գաւառական վարչութիւնը մինչև իսկ պարտաւոր են աղքատիկ տղայոց դասական պիտոյքը ձրի մատակարարել , և նոցա մէջէն արտաքս կարգի ուղիներն ու հանճարաւորներն ընտրել և բարձրագոյն դիտութեամբ և ուսմամբ դարգացունել : Տեսէ՛ք , յառաջագէ՛մ աղքատ բազմաց մէջ նախնական ուսումն ու դաստիարակութիւնը ձրի են , մինչև իսկ պատժոյ կենթարկին իւրեանց որդիքը նախնական ուսմանը զրկող ծնողք , և միշտ նորանոր միջոցներ ի գործ կը դրուին նախնական կարևոր ուսումներն ժողովրդեան ստորին դասուն մէջ ընդ հանրացունելու համար :

Թղթակցութիւն Փոստը

Օրհաս . 20 Յունիս 1890 : - Հայ

ժողովրդեան մեծագոյն մասը Գրիգորիայով քաղաքից դալթականներ են , որոնք մեծաւ մասամբ պարսպում են սովորելութեամբ , իսկ մնացեալ մասը առևտրական գործով , որոնք շատ քիչ են : Խըրիմեյի , Տաճկաստանի , և այլն , Հայեր , որոնք մասամբ առևտրով պարսպում են , և մասամբ ալ ծառայութեան մէջ են : Նոյնպէս կան նաև տաճկաստանցի մշակներ 50 ի չափ , որոնք նաւահանգրստում ծառայում են . այս վերջինները եկած են փող շահելու , բայց չըշահելուց զատ պարտատէր ալ մնում են , և շատերն էլ հիւանդանում են , օրինաւոր անուգ և բնակարան չունենալու : Եւ մինչև անգամ մեռնում են : Գաղաքիս մէջ կայ մի հոգեական փառաւոր եկեղեցի . երկու քահանայ , մին՝ Տ. Յովհաննէս Թաթաւրեան , որ և՛ տարիէ ի վեր քահանայադործութիւն է անում այս տեղ և արդէն ծերացած իսկ երկրորդը Տ. Գրիգոր քահանայ Խօրանճեան , պատուարժան և Ժողովրդասէր եկեղեցական մը որ 23 տարիէ հետէ ծառայում է եկեղեցւոյ , 6 տարի ուսուցչութեամբ և դպրութեամբ , և 17 տարի էլ քահանայադործութեամբ : Եկեղեցին բարեկարգութեան մէջ է : Սորանից մի քանի տարի յառաջ ժողովուրդը ընտրած էր Գրիգորիայովի Պ. Մարգար ձերիմեանցին երեսփոխան . բայց ժողովրդեան յոյսը ի գերեւ ելաւ , ու լրովհետեւ բայ ի մնասուց օգուտ չըտեսաւ եկեղեցին : Այժմեան երեսփոխանը ցանկանում է եկեղեցին ներկել տալ դրսից և ներսից , և եկեղեցւոյ մէջ իսկեղծ իրէզնները նորից շինել տալ . մի անգամայն ցանկանում է քաղաքի գործութեան համաձայն եկեղեցին ալ պոյժաւ պահել : Տար Աստուած որ շար մարդիկ արգելք չլինեն Պ . Երեսփոխանի ձեռնարկելի բարի գործերին , և չլրծատանէին նորան : Մենք մեծ յոյսեր ունիմք Պ. Սիրական Աղայ Աստուածատրեանցէն , որոնց յուսով եմք փութով տեսնելու : = Այս ամառ քաղաքիս չոգը շատ մեծ էր . արևին մէջ մինչև անգամ 50 աստիճան տաքութեան էր հասնում մի քանի շաբաթ , բայց անվտանգ էր : = Այս տարի յունիսի մեծ առատութիւն կայ . նոյնպէս և այլ բերքերը առատ թիւնը շաբժման մէջ է :

Պեշ (Պալլեբազարի վիճակ) 16 Յունիս 1890 : - Պալլեբազարի բարեկամ Ս. Առաքելոյ Գեր . Տ. Տիմոթէոս Ս. Հայրն ամսոյս 3ին գիւրդաղաքս հասաւ : Թաղական

Խորհրդոյ կողմանէ երկու պատուաւոր աղգայինք ընդառաջ զըրկըւած էին մինչև ի Գարա-Պիլա , որ 3 ժամու ճանապարհ հետի է գիւղաքաղաքէս , և գիւղաքաղաքիս եղբն համախմբեալ էին բոլոր ժողովուրդը : Նորին Դերագաւառութիւնն եկեղեցի մտաւ առաջնորդութեամբ երգեցիկ մանկանց , օրհնեց անդ ժողովուրդն , և ելաւ ի խորհրդարանն , զոր խնամով պատրաստած էր պատուարժան Թաղական խորհուրդն : Ս. Հայրն ի տոնի վարդապետի հանդիսաւոր Պատարագ մատուցանելով և սիրոյ և եղբայրութեան վերայ աղաւթ քարոզ խօսելով միթիարեց ժողովուրդն : Ամսոյս 15 ին , ըստ աղգային օրինաց՝ Թաղական խորհուրդ մը ընտրել տուաւ փոխանակ առ ժամանակեային որ երեք ամիսէ հետէ պաշտօն կը վարէր : Նորընտիր խորհրդականք են Կիրեան Թաղաւոր , Բէյթեան Թաղաւոր , Փափաղեան Սարգիս , Խաչատրեան Առաքել և Թորոսեան Մանուկ Մեծ . էֆէնտիք . Արք . Նորին Դերագաւառութիւնն զբաղեւալ է ժողովրդեան վերայ եկեղեցւոյ ունեցած 20000 զրուչի պահանջից խնդրով : Կը փափաքիմք որ յաջողի առանց մեծ դժուարութեանց հանգիստելու :

Գալէֆէ (Գաղաթիոյ վիճակ) 16 Յունիս 1890 . - Լրագրոյդ 2209 թիւոյն մէջ Կիրենոյ Զախ-Զորթալի վերայ գրուած տեղեկութիւնը մեծաւ բերկրութեամբ կարդացին : Զեր թղթակից Արթ . Տ. Հայրը կը գրէ նոցա հոգեւորականաց , և մասամբ վարժարանաց վերայ : Կիրենցի մանաւանդ նոյն թաղեցի լինելով՝ քաջ գիտեմ թէ հայրենակից աղգայինքս զըրկըւած բարեկամութեան և ուսման յառաջագիւղութեան վերայ ինչ գաղափար ունին , այո՛ , անուրաւ նախ ճշմարտութիւն մ'է որ հանգուցեալ Թէրդեան Նշան էֆէնտի ժամանակ համայն Կիրենցիք յառաջագիւղութեան ապագայի մէջ կը քայլէին , և նա իբր ժիր ու անխնայ մշակ կաշխատէր . ամբողջ հինգ տարի Արապեան և Պարոնեան աղինս գերգաստանաց շնորհիւ , և նոցա անուան ընծայուած մասնաւոր վարժարանի մէջ , Հայ մանկուոյն դաստիարակութեամբ կաշխատի ու կը ճգնի . Թէրդեան հեղահամբոյր ընտրութեամբ ոչ նուազ սէր և համակրանք կը վայելէր ժողովրդական կողմանէ . նա բարձր հանգամանաց տէր , կենաց գերեւոր վրայ ծագրած , փորձերու բովէն անցած , ժողովրդեան ապագայն արդիւնաւորելու ի բարին և ի ճշմարտեմ մշտեալ բնատուր ձրիք մ'ունէր : Ահա սոյն ընտրութեամբ օժտեալ իբր պարծանք և

յիշատակութեան արժանի աշակերտներ յառաջ բերաւ , որք են յաջատուր ժամակուշեան , Կիրակոս ճաշեան , Կարապետ Արապեան , Յարութիւն Տ. Յակոբեան , Թաթաւր Պարոնեան և Վարդան Տէմիրճեան : Բաղձալի է որ սոքա հետեւին իւրեանց բազմաշխատ և հմուտ դաստիարակին , և ուսումնասիրութեան ոգով աշխատին կրթական խնդրոյն բարեկարգութեան համար : Այսու ամենայնիւ ցաւալի է ըսել որ Թէրդեանի Կիրենէ մեկնելէ վերջը նոյն խանդ և եռանդ չմնաց ժողովրդեան մէջ . և քանի որ վարժարանաց համար նիւթականը ապահովող միջոց չկայ և չէ որոշուած , ուսումն և օրինաւոր դաստիարակութեան գործը թուլացաւ . թէ և եղաւ ժամանակ և գտնուեցան ուսումնասիր անձինք դպրոցի բարեկարգութեան համար աշխատող , և նոյն իսկ հանրածանօթ Թաթաւրեան եղբայրը հաճեցան տարեկան մի մեծ դուծար նպաստ տալ Զախ-Զորի Աղգային Մեսարոպեան վարժարանին , բայց արդեւս յառաջ չգալով դարձեալ մասնուեցաւ մի տարտամ վիճակի և է մինչև ցայսօր : Կան ի Զախ-Զոր այնպիսի հարուստներ որք կարող են նոյն իսկ իւրեանց անձնականէն դասաւանդելու կարգել . բայց ան փառանքութեան որոմէն ցանուած է նոցա մէջ (յարգելի բացառութեամբ) : Արգաւառ արգահատելի է Կիրենոյ համար կրթական խնդրոյն առթիւ այժմու անտարբերութիւնը :

Թորոս Յ. Օհանեան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

Աղգային Ժողով երէկ նիստ ըրաւ Դաւաթիոյ խորհրդարանին մէջ ի ներկայութեան 46 երեսփոխանաց , առօրեայ նախագահութեամբ Գեր . Տ. Գրիգորիս Ս. Եպիսկոպոսի Ալեքսանդրեան , և ատենապետութեամբ Վերնատտուր Էֆէնտիի Դաւարոսեան : Ատենաւր բացուեցաւ ժամը և ին ատեններն : Արգելիւքն է հետեւեալն :

1. - Նախորդ նստի ատենադրութիւնը վտւերացաւ առանց զիտողութեան :

2. - Երեսփոխաններէն Պառնասեան Պողոս և Տատեան Վահրամ Էֆէնտիներն անձնական ծառայողներն երեսփոխանական պաշտօնէ Բնդունուեցաւ սոցա հրաժարականը :

3. - Տըքթոր Թիրեաքեան Էֆէնտի թէ՛ ատենապետութեան և թէ՛ երեսփոխանութեան հրաժարման գիր զրկած էր : Ատենապետութեան հրաժարականն ընդունուեցաւ , իսկ երեսփոխանութեան հրաժարականը մերժուեցաւ , և որոշուեցաւ Թիրեաքեան Էֆէնտի .

տիի տեղ առաջին ատենապետի ընտրութեան խնդրն օրակարգն անցունել :

4. - Երեսփոխան վանական հայուց ընտրութեան համար ընտրեալ յանձնաժողովոյ անդամներէն Խիւտալէրտեան Էֆէնտի հրաժարած լինելով՝ հարկ եղաւ նորա տեղ ընտրել զՍուրէնեան Էֆէնտի :

5. - Առ Կրօնական Ժողովմը յընցաւ Պարտիզակցի Վահան վարդապետի մէկ գիրն , որով կը ծանուցանէր թէ Պայպիտի կողմինքնի մը գիւղորդեաց աղգայինք միահամուտ գիտելով յորդատքսութիւն , ուս եկեղեցականաց հովուութիւնն ընդունելու են , և թէ՛ Փոստը լրագրէն կիմանայ որ ամենայն Հայոյ Վեհափառ Հայրապետ եպիսկոպոսական Պնակէ շնորհած է Պայպիտի վիճակի վանահայր-Պապնորդին , և որով կը հարցունէր թէ աղգային եկեղեցական իշխանութիւնն ինչ տընտրութիւն ըրած է յայսմ մասին :

6. - Յետ սցսոյիկ կարգացուեցաւ Ամին . Տ. Խորէն Ս. Հօր մէկ գիրն ուղղեալ առ Աղգային Ժողովմը : Նորին Բարձր Սրբազնութիւնը զրած է թէ՛ « Խնքը թէպէտ անկարող , բայց Աղգին կամայ համակերպելով ընդունեց պատրարեական պաշտօնն , և իւր փոխան վարեց զայն՝ անձնուրաբար ծառայելով Աղգին և Տէրութեան . սակայն նկատելով արգթէ հետզհետէ կը ծանրանան պատրարեական պաշտաման դժուարութիւնը և իւր անձնական առողջութիւնը կը խանդարի , օգտակար համարած է հրաժարել , և արդէն յատուկ թղթով կայսերական կառավարութեան ալ մատուցած է հրաժարականը : » Նորին Դերագաւառութիւնը կնքած է սոյն հրաժարագիրն՝ իւր սիրեցեալ Աղգին համար խաղաղութիւն և բարօրութիւն , և Օգոստ . Սուրբանի համար երկար և երջանկաւետ կեանք մաղթելով , ժողովմը իբրեւ նոր խնդիր համարելով պատրարեական հրաժարականն՝ որոշեց յօրակարգ անցունել զայն , և առ առաւելն 15 օրէն նիստ ընելով և լսելով աղգային վարչութեան ծանօթութիւններն ու կարծիքն , տնտրելու պարտաւարացան :

7. - Այս տնտրութիւններէն Էրդ . որ իբր ատենական գործողութիւնը տեղի ունեցան , Ժողովմը յօրակարգն անցունելով՝ նախագահեց Կրօնական Ժողովոյ պաշտօնավարութեան շարունակութեան խնդրն , զոր առաջարկած էր Ամին . Ս. Պատրարք Հայրն , և թէպէտ Կրօնական Ժողովմը այս անգամ գիր մը մատուցանելով և պաշտօնավարութեան երկամեայ շրջանին լրումն ծանուցանե-

